

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0030 Oslo

Vår ref:
20/01171-2

Saksbehandler:
Anders Prydz Cameron

Dato:
2. mars 2021

Høringssvar - NOU 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten

Vi viser til høringsbrev datert 4.12.2020 der departementet ber om innspill til forslagene i NOU 2020: 13 – Private aktører i velferdsstaten. Barneombudet har en kort merknad til utvalgets vurdering av om det er et særskilt behov for å begrense bruken av private, kommersielle aktører i barnevernet.

Barneombudet har generelt ingen mening om hvorvidt tjenester som skal sikre barns behov og rettigheter leveres av det offentlige eller av private aktører. Det er imidlertid avgjørende at tjenestene til barn og unge har god nok kvalitet til å ivareta deres rettigheter. Kravene til kvalitet skjerpes når barn er i en særlig sårbar situasjon og/eller tjenestenes virksomhet er kompleks eller innebærer inngripende myndighetsutøvelse. Drift av barnevernsinstitusjoner er et område som er faglig komplekst, og der både selve plasseringen og behandlingen ved institusjonen kan innebære betydelig bruk av tvang overfor barn og unge.

I rapporten «De tror vi er shitkids» (2020) gikk vi gjennom over 70 barnevernssaker der ungdom ble plassert på barnevernsinstitusjon, og intervjuet mer enn 40 ungdommer som bodde eller hadde bodd på institusjon. Rapporten har en rekke funn som gir grunn til bekymring for kvaliteten i institusjonstilbudet. En bekymring vi fikk etter gjennomgangen av sakene var at det finnes få statlige tiltak som kan ivareta ungdommene med størst utfordringer. En stor andel av disse ungdommene bor på private institusjoner og en tiltak, noe NOU 2020: 13 også viser. Dette er en svært utsatt og sårbar gruppe, som krever høy grad av spesialisert kompetanse, og bruk av kommersielle leverandører ser ut til å ha en del negative konsekvenser for tilbudet til denne gruppen.

For det første er muligheten til å bygge opp solide fagmiljøer begrenset i et marked der private aktører konkurrerer med hverandre. For kommersielle virksomheter som konkurrerer om anbud, kan det være rasjonelt å holde tilbake kunnskap om god praksis som gir konkurransefortrinn. Det er også grunn til å spørre om det kan oppstå andre uheldige mekanismer når en slik oppgave blir overlatt til kommersielle aktører. Det offentlige hjelpeapparatet bør derfor selv sørge for å ha den kompetansen og de ressursene som kreves for å ivareta disse ungdommene. Dette gjør det mulig å bygge opp solide fagmiljøer som kan dele informasjon på tvers av institusjoner.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

For det andre er informasjonsasymmetri en utfordring. Dette omtales også i NOU 2020: 13. I innsynet så vi eksempler på at beskrivelsene av ungdommene kan endre seg fra for eksempel underveisrapporter som beskriver en tilsynelatende negativ utvikling, til å fremstå som mer positive senere når tiltaket skal evalueres og fylkesnemnda skal vurdere om ungdommen skal bo på tvangsvedtak i ett år til. Private leverandører er avhengige av å ha høyest mulig belegg på sine institusjoner. Det de tjener penger på, er nettopp varige og stabile institusjonsopphold. Det kan innebære tap av inntekter å melde fra om at noe ikke fungerer.

For det tredje stiller vi spørsmål ved om det å overlate såpass inngripende tvangsbruk som kan forekomme ved institusjonsplasseringer til private kommersielle aktører i tilstrekkelig grad ivaretar ungdommenes rettssikkerhet. Å flytte ungdommer på institusjon mot deres vilje er en av samfunnets mest inngripende former for tvangsbruk og retter seg mot barn, en spesielt sårbar gruppe. Vi mener at dette er en oppgave det offentlige selv må ta ansvar for. Til sammenligning er det få som tar til orde for et privat fengselsvesen i Norge i dag.

Vår bekymring i rapporten «De tror vi er shitkids» sammenfaller i stor grad med utfordringene mindretallet i utvalget trekker fram i utredningens avsnitt 22.5. Mindretallet mener at kommersielle aktører bør avgrenses fra å levere tiltak på hele eller deler av barnevernsområdet, og våre funn peker i samme retning når det gjelder institusjonstilbudet til de mest utsatte ungdommene. Vi vil derfor anbefale at regjeringen, gjerne i forbindelse med den varslede NOUen om barnevernsinstitusjoner, følger opp mindretallets forslag og vurderer å delvis begrense kommersielle aktørers mulighet til å levere tiltak på institusjonsområdet. En slik begrensning må utredes nærmere, og vi mener derfor at den varslede NOUen om barnevernsinstitusjoner er en god mulighet for å gjøre grundige vurderinger basert på materialet i NOU 2020: 13 kombinert med grundige, barnevernsfaglige vurderinger.

Med vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Anders Prydz Cameron
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo